

Ο Μπορίς
Έιφμαν εί-
ναι δημι-
ουργός
ενός διαφο-
ρετικού εί-
δους χο-
ρού. Μπο-
ρεί οι χο-
ρευτές να
είναι άρι-
στοι στην
τεχνική του
κλασικού
μπαλέτου,
όμως η δη-
μιουργία
του Έιφμαν
αρχίζει απ'
εκεί και πέ-
ρα, χρησι-
μοποιώντας
την τεχνική
μόνο ως βά-
ση για μια
πνευματική
αναζήτηση.

«Μουσνηγέτης» και «Ρέκβιεμ»

> Μια παράσταση από το Μπαλέτο της Αγίας Πετρούπολης υπό τη διεύθυνση του Μπορίς Έιφμαν

ΕΠΙΤΡΕΨΤΕ ΜΟΥ... Εκμεταλλεύομαι τη στήλη... για προσωπικούς λόγους. Αν δεν εκφράσω σε γραπτό λόγο τη συγκλονιστική εμπειρία που ζήσαμε όσοι τυχεροί βρεθήκαμε το βράδυ της Τετάρτης στο Θέατρο Στροβόλου, οι εντυπώσεις μου δε θα καταλαγιάσουν και οι εικόνες δε θα φύγουν απ' τα μάτια μου.

Είναι δύσκολο να μεταδώσεις σ' όσους δεν ήταν εκεί το καλλιτεχνικό μέγεθος του γεγονότος. Κι ανακόμω χρησιμοποιήσω εκφράσεις όπως «χορογράφος παγκόσμιας φήμης», «η δοξασμένη ρωσική σχολή μπαλέτου», «η τεχνική τελειότητα», κ.λπ., απλώς θα ενεργοποιήσω στην αντίληψη του Κύριου θεατή κάποια στερεότυπα περί κλασικού μπαλέτου, τέλειου στο είδος του, αλλά για πολλούς απόμακρου, για μερικούς ψυχρού, και σχεδόν για όλους άσχετου με τις αισθητικές και υπαρξιακές αναζητήσεις του καυτού σήμερα.

Ο Μπορίς Έιφμαν είναι δημιουργός ενός διαφορετικού είδους χορού. Μπορεί οι χορευτές να είναι άριστοι στην τεχνική του κλασικού μπαλέτου, όμως η δημιουργία του Έιφμαν αρχίζει απ' εκεί και πέρα, χρησιμοποιώντας την τεχνική μόνο

ως βάση για μια πνευματική αναζήτηση. Τα φορμαλιστικά στερεοτυπημένα σχήματα του κλασικού μπαλέτου δεν ανήκουν στο λεξιλόγιό του, μια και δεν είναι ικανά να εκφράσουν το φιλοσοφικό βάθος της σκέψης του. Ο Έιφμαν πιστεύει πως η χορογραφία μπορεί να μετατρέψει το πνεύμα σε ύλη, μπορεί να δώσει μορφή στο συναίσθημα και η μορφή αυτή είναι η συνεχώς κινούμενη και μεταβαλλόμενη σε χορευτική κίνηση φόρμα του ανθρώπινου σώματος.

Το πρώτο κομμάτι, ο «Μουσνηγέτης», βασισμένο σε μουσική του Μπαχ, είναι ένα αφιέρωμα από ένα μεγάλο χορογράφο στον άλλο. Ο Έιφμαν ερμηνεύει στο έργο του τη ζωή και την τέχνη του Ζωρζ Μπαλανσίν, του ξακουστού Ρώσου χορευτή και χορογράφου. Γεννημένος στην Πετρούπολη στις αρχές του αιώνα, έζησε μακρά και δημιουργική ζωή στη Ρωσία, Ευρώπη και Αμερική. Αντίθετος στην περιγραφικότητα στο μπαλέτο, ερευνούσε τη χορευτική κίνηση ως πλήρη ανταπόκριση του ανθρώπινου σώματος στη μουσική. Π' αυτό και αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για τον Έιφμαν, ο οποίος δημιουργεί μια καταπληκτική θεατρική φόρμα, «μπαλέτο στο μπαλέτο», κάνοντας τον Μπα-

λανσίν-ηρώα του να χορεύει τη ζωή του, τον έρωτά του, αλλά και την έρευνά του, τη διδασκαλία του, την ιδέα του για το χορό. Χωρίς ίχνος ντετερμινισμού και αφηγηματικότητας, ο Έιφμαν πλάθει την προσωπικότητα του χορογράφου, τη μορφή του «ηγέτη των μουσών», το έργο και η μοίρα του οποίου διεισδύουν το 'να στο άλλο. Ο χώρος του σκηνογράφου Βιατσέσλαβ Όκουνεβ - το εσωτερικό μιας αίθουσας χορού, η μπάρα από όργανο άσκησης γίνεται σταυρός και νεκροκρέβατο. Οι χορευτές του Έιφμαν είναι ηθοποιοί, τα πρόσωπά τους προβάλλουν την εσωτερική ένταση, τα σώματά τους σκέφτονται, αισθάνονται, είναι ικανά να εκφράσουν αγωνία, πάθος, πνευματική κορύφωση. Ο Γιούρι Σμεκάλοφ, ο Μπαλανσίν της παράστασης, κάνει άθλο. Η σωματική και ψυχική του ένταση οδηγεί τους θεατές σε πρωτόγνωρη για παράσταση μπαλέτου κάθαρση. Η αστείρευτη εκφραστική γλώσσα του ακολουθεί την κάθε κίνηση της μουσικής, και στην τελευταία τραγική κορύφωση ο Μπαχ παραχωρεί τη θέση του σε γεωργιανή λαϊκή πένθιμη μελωδία.

Το «Ρέκβιεμ» του Μότσαρτ είναι η μουσική ύλη για τη δεύτερη, μνημειακή και πολυπρόσωπη σύνθεση του Μπορίς Έιφ-

μαν. Όχι μόνο δεν έχω ξαναδεί, αλλά δεν μπορούσα να φανταστώ τέτοιο επίπεδο μαζικών χορευτικών σκηνών, τέτοια τεχνική και εφευρετικότητα των ομαδικών χορευτικών κινήσεων. Ταυτόχρονα εκπλήττει η μεταδοτικότητα και η ευστοχία της σκέψης του Έιφμαν, ο οποίος έχει την ικανότητα να εμπλέκει το θεατή σ' ένα συνεχόμενο διάλογο, όπου η κάθε του πρόταση βρίσκει βαθιά κατανόηση και συναισθηματική ανταπόκριση από το αφοσιωμένο πια στο δημιουργό κοινό. Το «Ρέκβιεμ» είναι μια φιλοσοφική πραγματεία πάνω στο θέμα της ανθρώπινης ύπαρξης. Η γένεση, η είσοδος, ο διαχωρισμός του ατόμου από το σύνολο, η συνύπαρξη με το σύνολο, η ενηλικίωση, ο έρωτας, η φθορά, το τέλος η έξοδος, ή μήπως η επιστροφή;.. μήπως η επανένωση του ατόμου με το σύνολο;... Ο Δημήτρι Φίσερ, ο Ολεγκ Γκάμπισεφ, ο Γιούρι Ανανιάν χόρεψαν την πορεία του ανθρώπου, την εναρμόνισή της με την ενιαία εξελικτική ροή της ύπαρξης. Η μουσική του Μότσαρτ έπνεε μέσα στην κινούμενη φόρμα του Έιφμαν.

Τέτοιες εμπειρίες, όπως η συνάντησή με την τέχνη και τη σκέψη του δημιουργού Μπορίς Έιφμαν είναι σπάνιες.

ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΣΚΗ